

Zápis ze 47. schuze

Ceské komise pro nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty

konané dne 11. prosince 2007 v Praze

Prítomni:

Členové CK GMO: prof. Petr, doc. Baranyk, dr. Kanka, Ing. Marík, doc. Konopásek, dr. Mihulka, dr. Rakouský, Ing. Routa, doc. Ruprich, doc. Štetina

Spolupracovníci, sekretariát a hosté: dr. Angelis (ÚEB), dr. Bartoš (Genex), prof. Drobník (Biotrin), dr. Navrátilová (SRS), RNDr. Ovesná, Ing. Kucera (oba VÚRV), Ing. Doubková, Ing. Jiráková, dr. Nemeč, Ing. Vecera (všichni MŽP), Ing. Tehník (CIŽP), dr. Králová (MZd), Ing. Cerovská (MZe), Ing. Kraus (ÚKZÚZ), dr. Repková (MU Brno),

Omluvení členové komise: prof. Demnerová, Ing. Ríha, Ing. Pátek, dr. Potužníková, dr. Navrátil

Dopolední část schuze byla určena k informování veřejnosti a měla následující program

1. Činnost CK GMO v uplynulém roce (prof. Petr)
2. Přehled projednávaných oznámení a žádostí, přehled uživatelu GMO (ing. Doubková)
3. GM akvarijní rybičky (dr. Novák, Ing. Kott z VÚŽV)
4. Projekty MŽP na detekci GMO, včetně informací o projektech řešených v rámci evropské sítě laboratorí ENGL a další mezinárodní spolupráci (dr. Ovesná, ing. Kucera, doc. Ruprich)
5. GM potraviny: přítomnost na trhu v CR, přístup MZdr (doc. Ruprich)
6. Výsledky zkoušek GM kukurice v CR (Ing. Kraus, ÚKZÚZ)

Neveřejná část schuze CK GMO:

Zahájení

Schuzi zahájil a vedl předseda CK GMO prof. Ing. Petr, DrSc..

1. Schválení programu schuze

Program byl schválen v navrženém znění.

2. Schválení zápisu ze 46. schuze CK GMO, konané dne 2. října 2007

Zápis z minulé schuze byl schválen bez dalších připomínek

3. Stav správních řízení o povolení nakládání s GMO, žádosti o uvádění na trh projednávané v EU (Doubková, Vecera)

Statistika nakládání s geneticky modifikovanými organismy (GMO) od začátku platnosti zákona c. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění zákona c. 346/2005 Sb., (tj. od února 2004) a přehled posouzených žádostí o uvádění GMO do oběhu v EU

Pocet oznámení o uzavřeném nakládání s GMO v roce 2007	Pocet podaných oznámení	45
Celkový pocet oznámení o uzavřeném nakládání s GMO	Pocet podaných oznámení	221
	Pocet oprávněných uživatelů GMO	81
Pocet žádosti o uvádění GMO do životního prostředí (polní pokusy) v roce 2007	Pocet podaných žádostí	7
	Pocet podaných žádostí, u kterých probíhá správní řízení	2
Celkový pocet žádosti o uvádění do životního prostředí (polní pokusy)	Pocet podaných žádostí	27
	Pocet plodin používaných v pokusech	4
	Pocet oprávněných uživatelů GMO	12
	Celkový pocet povolených polních pokusu	16
	Pocet podaných žádostí, u kterých probíhá správní řízení	1
Žádosti o uvádění do oběhu v EU podle směrnice 2001/18/ES	Pocet podaných žádostí	13
	Pocet dosud nevyřízených žádostí	5
	z toho pro pestování	3
Žádosti o uvádění do oběhu v EU podle nařízení 1829/2003	Pocet podaných žádostí	50
	Pocet dosud nevyřízených žádostí	44
	z toho pro pestování	8

4. Pozice MŽP ke GMO

Ing. Doubková seznámila komisi s tím, že porada vedení MŽP projednala a poté schválila pozici MŽP k různým aspektům nakládání s GMO, především k případům, kdy dochází k hlasování členských států EU (uvádění na trh a zákazy uplatňované jednotlivými zeměmi). V těchto případech budou následovat jednání s MZe, MPO a MZV, jejichž výsledkem by měla být konečná pozice České republiky.

Materiál schválený poradou vedení obsahuje také část týkající se CK GMO – v současné funkčním období by měla být komise doplněna o zástupce ekologických zemědělců a spotřebitelských sdružení, napříště by měl být kladen větší důraz na zastoupení vневládnicích organizací. Podmínkou členství v komisi i nadále zůstává odbornost.

5. Vyjádření CK GMO k hodnocení rizik herbicidu

Při projednávání žádostí o uvádění GM plodin na trh v EU se opakovaně objevují připomínky týkající se vlivu pesticidů (zejména herbicidů u herbicid-tolerantních GM rostlin) na zdraví a na životní prostředí. Na 46. schůzi CK GMO dne 2. 10. 2007 byl předložen návrh stanoviska komise k otázce, zda tato problematika patří do její kompetence. Členové a spolupracovníci komise se k navrženému znení vyjadřovali mailem.

6 členu CK GMO vyjádřilo s návrhem stanoviska souhlas

2 členové a 2 spolupracovníci zaslali vyjádření s komentářem

Na základě těchto vyjádření bylo stanovisko upraveno, poté jej CK GMO schválila.

Stanovisko CK GMO k posuzování rizik pesticidů v rámci schvalovacího procesu při uvádění GM zemědělských plodin do životního prostředí a na trh:

- 1) Hodnocení možných účinků (rizik) pesticidů na zdraví a životní prostředí, které je součástí procesu schvalování uvedení příslušného účinné látky nebo výrobku na trh, nepřísluší CK GMO.
- 2) Hodnocení účinků (rizik/prínosu) používání celé technologie, tj. GM plodiny a příslušného herbicidu, vycházející ze srovnání s použitím nemodifikované plodiny a s tím spojené aplikace jiných pesticidů, je součástí hodnocení rizika GMO, a tudíž patří do kompetence CK GMO. Při tomto hodnocení bude komise spolupracovat s SRS a ÚKZÚZ.

Následující diskuse o vymezení činnosti CK GMO v tomto směru vyústila v požadavek, aby požadovanou součástí žádosti byly údaje o možných vlivech změn v používání pesticidů při pěstování dané GM plodiny.

6. Zástupce CK GMO v pracovní skupině pro nové genové techniky při EK

Ing. Doubková sdělila, že příští rok bude s největší pravděpodobností při výboru kompetentních orgánů podle směrnice 2001/18/EC (Evropská komise, DG Envi) ustavena pracovní skupina pro nové genové techniky (viz zápisy z předchozích schůzí). Český zástupce v této skupině by měl interpretovat stanoviska CK GMO k jednotlivým technikám. Zájem o členství v pracovní skupině projevil doc. Milan Bartoš.

7. Uskutečněné a připravované akce

Ing. Doubková informovala o připravované studii „Long-term effect of GM crops on health, biodiversity and the environment: prioritisation of potential risks and delimitation of

uncertainties“, kterou zadala Evropská komise a jejímž řešitelem je nemecký BVL (koordinátor Hans-Jorg Buhk). Na výsledku této studie závisí další pestování Bt kukurice v EU, tedy i v CR. Z české strany se do studie zapojí ÚKZÚZ (Ing. Povolný, spolupracovník CK GMO). Ing. Doubková požádala ÚKZÚZ o kontaktování VÚRV (doc. Kocourek) a Entomologického ústavu AV CR (prof. Sehnal), jejichž výsledky by mely být také do studie zahrnuty.

8. Ruzné

Termín příští, 48. schuze CK GMO: 12. únor a 2008

V Praze dne 12. prosince 2007

Zaznamenali: Ing. Doubková, Ing. Routa, Ing. Vecera

Schválil: prof. Ing. Petr, DrSc, predseda CK GMO

Na vedomí: Ing. Karel Bláha, CSc., námestek ministra, reditel sekce technické ochrany ŽP

Príloha k bodu 4.:

Pozice MŽP pro nadcházející meziresortní jednání s MZV a MZe

„Veškeré rozhodování o nakládání s GMO musí být založeno na důsledném uplatňování principu předběžné opatrnosti. MŽP bude nadále podporovat aplikace moderních biotechnologií pro účely výzkumu a průmyslové výroby v uzavřeném prostoru za předpokladu zajištění vysokého stupně ochrany zdraví a životního prostředí na základě spolupráce se širokým okruhem odborníků a příslušnými správními úřady.

Při hlasování o uvádění jednotlivých GM plodin na trh v EU se bude MŽP nadále řídit zásadou hodnocení případ-od případu, například:

- dovoz a zpracování GM plodin jako je kukurice, sója, bavlník a rýže je možné povolit pouze v tech případech, kdy nepřinášejí zvýšené riziko pro životní prostředí a zároveň pokud tyto komodity nelze nahradit evropskou produkcí,
- uvádění GM repky na trh, byt jen pro dovoz a zpracování, může znamenat riziko pro biodiverzitu a zemědělské ekosystémy, totéž se týká dalších plodin, které se mohou křížit s příbuznými rostlinami na území ČR, v techto případech je proto pozice MŽP zamítavá,
- nelze povolit pestování GM plodin, které se mohou křížit s příbuznými volně rostoucími druhy rostlin na území ČR,
- nelze povolit pestování GM plodin s tolerancí vůči herbicidům, které by vedlo ke zvýšené aplikaci chemických látek v životním prostředí,
- při rozhodování o pestování GM kukurice rezistentní vůči škůdcům je třeba vyčkat na výsledky studie zadané Evropskou komisí, zaměřené na možné dlouhodobé účinky Bt toxinu. Do doby zveřejnění studie bude MŽP proti povolení pestování Bt kukurice,
- pestování Bt kukurice MON 810 v příštím období bude též záviset na výsledcích uvedené studie, v případě prokázání rizik pro zdraví nebo životní prostředí dojde k uplatnění zákazu na základě čl. 23 směrnice 2001/18/EC,
- další podmínkou povolení pestování GM plodin je dorešení ekonomických otázek ochrany konvencí a ekologicky hospodářících zemědělců, zejména stanovení odpovědnosti za škody způsobené ekologickým zemědělcům kontaminací genetickým materiálem,
- pestování GM technických plodin je možné jen za podmínek, že tyto plodiny nezpůsobují ohrožení biodiverzity, nepředstavují riziko pro zdraví, a dále jestliže je vypracován systém oddělování produkce od potravin a krmiv,
- zvláštní pozornost bude venována použití genu rezistence k antibiotikům.

V případech národních zákazů GM plodin podpoří MŽP právo členského státu na uplatnění ochranných opatření ve vztahu k pestování GM plodin. Dočasné národní zákazy mohou být odůvodněny nedostatečně prokazatelným materiálem o možných dopadech GMO. V rámci dodržení principu předběžné opatrnosti je nezbytné dlouhodobé sledování rizik GMO, rozhodování musí být založeno na kvalitní a transparentní metodice hodnotících

studií. MŽP se též ztotožňuje s vyjádřením Rady z prosince 2006, že je třeba v hodnocení rizik GMO pro životní prostředí systematictější zohlednit odlišné zemědělské struktury a regionální ekologické charakteristiky v rámci EU. Pokud se bude zákaz vztahovat pouze na dovoz a zpracování GM kukurice, bude pozice MŽP neutrální – zdrží se hlasování. Pokud by šlo o repku, podporí MŽP národní zákaz i v tomto případě.

MŽP bude zdurazňovat potřebu dalšího zpracování a sjednocení systému analýzy rizik na úrovni EU i v ČR (predevším z hlediska dlouhodobých efektů v rámci potravních reťezců a dopadu a biodiverzity). MŽP podporí další nezávislý výzkum možných účinků GMO na zdraví a životní prostředí, predevším se zamerením na dlouhodobé dopady jejich používání. Cestu k větší transparentnosti rozhodovacího procesu vidí MŽP v tesnejší spolupráci evropských institucí (JRC EK, EFSA) s výzkumnými pracovišti a experty z členských zemí. Zapojení širokého spektra zúčastnených stran do hodnocení rizik GM plodín formou verejných diskusií nebo pripomínkováním projednávaných žádostí umožní zohlednit různé aspekty těchto nových technológií. Současne je nutné klást dôraz na kontrolní činnosť štátní správy, aby bylo zabráneno nelegálnému nakládání s GMO, pričomž klíčovú úlohu pri plnení týchto úkolů má koordinace postupu a výmena informací mezi resorty na všech úrovních.

Pokud budú iniciované zmeny legislativy EU, podporí MŽP smerování k tomu, aby členské štáty mely možnosť upraviť rozsah použítí GMO na svém území s ohledem na specifické národní podmínky.

Pri meziresortních jednáních bude MŽP požadovat řešení nezbytné podmínky koexistence různých typů zemědělství – odpovědnosti za škody vzniklé kontaminací běžné a predevším ekologické produkce GM materiálem a s tím související otázky nákladu na zjišťování kontaminace.

MŽP bude pri meziresortních jednáních, v Koordinacní skupine bezpečnosti potravin a přímým poskytováním podnetu CIŽP prosazovat častejší a účinnější kontroly přítomnosti GM materiálu v dovážených komoditách, osivech, krmivech, potravinárských výrobcích i v porostech na polích. Považujeme za nutné zlepšit vzájemnou informovanosť o provedených kontrolách (SZPI, ÚKZÚZ, CIŽP, celníci) a závěry pak zohlednit pri rozhodovacím procesú.“

Zmeny v CK GMO

V materiálu schváleném poradou vedení MŽP je uvedeno:

„Po vecné stránce vycházejí pozice ČR pri rozhodování o použítí GMO ze stanovisek odborných komisií: poradním orgánem MŽP byla ustanovena Česká komise pro nakládání s GMO a genetickými produkty (CK GMO), komise na odboru rostlinných komodit MZe projednává vazby na zemědělské predpisy, vztah k ekologickému zemědělství atd., zdravotní hlediska GM plodín posuzuje Vedecký výbor pro GM potraviny a krmiva pri Koordinacní skupine pro bezpečnosť potravin. Všechny tři dotčené resorty (životní prostředí, zemědělství a zdravotnictví) pri hodnocení a řízení rizik GMO úzce spolupracují.

CK GMO byla zřízena podle § 28 odst. 1 písm. c) zákona č. 78/2004 Sb., jako poradní orgán MŽP. Zákon v § 28 odst. 2 stanoví, že ministr životního prostředí jmenuje předsedu a členy komise po projednání s ministry zemědělství a zdravotnictví z odborníků navržených správními orgány uvedenými v § 27 zákona, Akademií ved České republiky, vysokými

školy a specializovanými výzkumnými pracovišti. Činnost a složení komise se řídí statutem a jednacími pravidly, její funkční období je omezeno na 2 roky - nynější funkční období končí 31. prosince 2008. Současné složení CK GMO odráží jak šíři celé problematiky, tak rozdělení kompetencí mezi resorty. Hlavní úkoly CK GMO spočívají v posuzování žádostí a oznámení o nakládání s GMO z hlediska rizik pro životní prostředí, od mikroorganismů a tkáňových kultur přes laboratorní zvířata po zemědělské plodiny, dále komise poskytuje odborné konzultace k otázkám řízení rizik, detekci a dalším aspektům genových technik. Přibližně ze 70 % se jedná o případy uzavřeného nakládání s GMO (použití v laboratorích a uzavřených provozech), další část tvoří žádosti o uvádění do životního prostředí (polní pokusy s GM rostlinami) a žádosti o uvádění GMO do oběhu v EU. Kritériem pro výběr předsedy a členů komise je v první řadě jejich odbornost a samozřejmě také ochota (včetně časových možností) pracovat pro MŽP. OER vždy oslovoval i nevládní organizace – Zelený kruh a CSOP se žádostí o návrh na jmenování členů komise, a pokud tyto organizace v minulosti své kandidáty navrhly, byli ministrem jmenováni.

Díky práci CK GMO se v uplynulých letech podařilo vytvořit zázemí pro výkon státní správy v oblasti nakládání s GMO na vysoké odborné úrovni. Zároveň MŽP venuje maximální úsilí pro zajištění informování veřejnosti, čímž usnadňuje její zapojení do rozhodovacích procesů. Příležitostí k široké diskusi mezi „zastánci“ a „odpurci“ GM plodin představují veřejné schůzky CK GMO a mnoho seminářů o této problematice, kde jsou prezentovány různé aspekty používání GMO. Pro další období bude žádoucí pozmenit složení komise tak, aby v ní byli zastoupeni ekologičtí zemědělci a představitelé nevládních organizací, ovšem při zachování podmínky odbornosti – vysokoškolského vzdělání v příslušném oboru. V současném funkčním období budou jmenováni dva noví členové. Při výběru členů na další funkční období bude osloven širší okruh nevládních organizací, včetně spotřebitelských.

Změny složení komise daného statutem

V komisi jsou alespoň jedním odborníkem zastoupeny následující obory:

- botanika,
- zoologie,
- mikrobiologie,
- molekulární genetika rostlin,
- molekulární genetika živočichů,
- molekulární genetika mikroorganismů,
- biodiverzita,
- ekologie obecně,
- hodnocení bezpečnosti potravin a krmiv,
- označování potravin a krmiv, ochrana spotřebitele a související předpisy,
- registrace odrůd zemědělských plodin a související předpisy,
- ekologické zemědělství,
- léčiva a související předpisy,
- laboratorní detekce geneticky modifikovaných organismů,
- kontrola nakládání s geneticky modifikovanými organismy.

